

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

Titulus XV. Civitates.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79340)

memoria haberemus sanguinem, quem hodie pro nostra salute effudit Salvator. Nam sicut nobiles in fronte domus stemmata figunt; ita Deus in principio anni vult, ut Christi Sanguinem contemplemur, nè beneficia collata obliviscamur. Idem ibidem.

Amorem non modò humeris, & pedibus; sed etiam manibus, alatum nonnulli depingunt; quòd, secundum Plauti mentem, celerem oportet esse amatoris manum. Scribunt historici, Pyrrhum, Epiri regem, ut fari cœpit, primam

omnium hanc vocem misisse: *volo*: imperiosi animi signum & imperata rigidè exacturi. Christus contra Hebr. 10. 7. *in capite libri scriptum est de me, ut faciam, Deus, voluntatem tuam*. Hac desumpsit Paulus ex Pl. 39. 7. 8. 9. Ubi additur: *Deus meus! volui, & legem tuam in medio cordis mei*. Ecce circumcisio; ecce titulus tibi; ecce nomen Jesu; ecce obedientia, ecce patiendi desiderium; quòd ultra differre non poterat amor patientissimus. Doultreman. l. 2. c. 2. de amore.

TITULUS. XV.

CIVITATES.

§. I.

Variarum Civitatum denominationes.

Hec est *Bethlehem*. Gen. 35. 19. id est, *domus panis*, à fertilitate, quæ ibi fuit post famem, quæ acciderat tempore Elimelech, ut habetur Ruth 1. 1. Sic Rachel Benjaminum; ita B. Virgo peperit Christum in Bethlehem, quasi suum Benoni, id est, virum dolorum. Ephrata Hebr. significat fertilem, fructiferam: est enim hic locus fertilis. Corn. hic. Adrichomius in descriptione terræ Sanctæ: Bethlehem, sita est in monte mediocriter alto. Terra subiecta rerum omnium copiâ multum præstat, vini potissimum; ut comparandum non sit, quod ex aliis Palæstinæ locis affertur. Iter verò, quod Jerosolymâ euntibus Bethlehem est, usque adeò sui amenitate, arboribus, hortis, odoratis herbis, transeuntes delectat; ut, si ad tam præclaram naturæ faciem cœlestis aliqua & digna Christianò, meditatio accedat; non jam in terris sibi esse videatur, sed in paradiso Christi Nativitatem, & incunabula, præsentibus oculis contueri. Idem Corn. in Mich. c. 5. 2. Scribit V. Beda l. de locis sanctis, c. 8., Borchardus, & alii: in Orientali angulo Bethlehem, esse rupem ipsi muro adjacentem, ab hominum turba, & oculis, semotam; in quo quoddam quasi naturale semiantrum est, quò, quasi stabulò, pro pecoribus utebantur; cujus exterior pars Nativitatis Christi fuisse dicitur locus. Ex hac rupe miraculosè scaturivisse fontem aquarum, eâ ipsâ nocte, quâ natus est Christus, eumque ad sua tempora duravisse, scribit Beda locò citatò; & ex eo Baronius. Ex Bethlehem prodire plures principes, & viri illustres. Primus fuit Abesam Judex, id est, princeps Israelis, *qui habuit triginta filios, & zoidem filias*. Judic. 12. 8. 9. Secundus Elimelech, maritus Noëmi. Ruth. 1. 2. cujus filio nupsit Ruth, & eò mortuò nupsit Booz, ex quo genuit Obed patrem Jesse; ex quo natus est David. Tertius David Rex; à quo tota familia regum Israel, & Juda, descendit, usque ad ultimum regem Sedeciam. Id. Cornelius ib.

Porrò Saul morabatur in extrema parte

Gabaa, &c. 1. Reg. 14. 2. Nobilis illa Hispaniæ civitas, regniq; caput, dicta est Granata, à malogranatorum copia, vel figura. Sic hic locus Hebraicè dictus est Remmon, à malogranatorum præstantia, & abundantia. Sic Jericho dicta est civitas palmarum, ob earum fertilitatem; pluresque aliæ civitates dictæ sunt Thamar, id est, palma, à palmetis, quibus abundant. Sic Bethel prius dicta est Luza à nucibus, corylis, & amygdalis Gen. 28. 19. Corn. hic.

Jericho, Jos. 2. 1. Olim urbs fuit magna, populosa: unde & suum regem habuit, ut patet v. 2. Sita in regione campestri, & pinguis; ibi balsamum præstantissimum, nusquam alibi Abundat rosetis, cannis mellis, palmetis; unde & civitas palmarum appellata est. Est typus Mundi, qui mutatur ut luna; odoratas delicias suas amatoribus exhibet; sed instar odorum evanescunt. Corn. hic.

Tempore Josue. 15. 15. *Cariath Sephor*, id est, urbs literarum, quasi diceret, Academia. Corn. in Gen. 25.

Sita est Susan, Esth. 1. 2. juxta Choaspem fluvium locò amenissimò, ita dicta à liliorum feracitate, & copiâ, testè Athenæo l. 12. Porrò reges Persarum, Xenophon l. 8. hyemem Babylone transigunt, quæ regio calidissima est; ver Susis; æstatem Ecbatanis: & ideo neque hyemem sentiunt, neque æstatem. Corn. hic.

Susan à liliis dicta; Rhodus insula à rosa: quia habet speciem rosæ. Cornelius in Dan. 5.

Roma, si per singulas literas explicetur, idem est, quod Radix Omnium Malorum Avartitia. Id. ib.

Quasi palma exaltata sum in Cades. Eccl. 24. 18. Judæa abundat palmetis. Unde Vespasianus, de ea victa triumphans, nummum excudit, in quo Judæa capta sedens, mœrensque, & manus complodens; ipse verò astans juxta palmam visebatur. Hinc & Palmira urbs à Salomone ædificata, Hebr. dicta est Thamar, id est, palma. Corn. hic.

Damascus ex Hebr. dicitur *dam sac*, hoc est, *sanguinis*, id est, vini rubri *saccus*: optimò enim vinò abundat. Fuit caput, & regia Syriæ; tandem Pompeji tempore à Romanis capta. Circa

Circa annum 1400. Tamberlanes eam funditus delevit; & in trophaum tres ex calvariis caesorum turres summò ingeniò erectas reliquit. Corn. in Jer. 49. 24.

Surge, & vade in Niniven. Jon. 1. 2. Nive Hebr. idem est, quod *pulchra*, à radice nive, id est, species, pulchritudo. Ità S. Hieronym. 2. Idem est, quod habitata, frequens, plena populis, & domibus. Fuit urbs potentissima; in qua prima Assyriorum Monarchia sedem suam fixit, tenuitque mille annis, & amplius. Sita est ad Tigrim fluvium, teste Ptolomæo l. 6. c. 1. Corn. hic.

Metropolis Hispaniæ olim, *Mantua dicta*, à Mauris occupata Africanè vocata est *Madrit*, id est, mater scientiarum; regnorumque revolutiones, procellas, & turbines, spernit. Corn. in Jos. 15. 15.

Quæ urbs regis Hispaniæ igne est circumdata? Madritum; cujus muri ex silicibus constant. Corn. in Jer. 48.

Argentorum nomen *Strassburg* habet ab Attilâ Hunnorum rege; qui eam diripit, & moenibus dirutis, polydopolim edixit appellari; quòd multis viis accessibilis esset. Matthæus Tympius quest. Sympos.

Joannes Leo in descript. Africae l. 3. *Festam* Africae urbem dictam putat ex eo, quòd cum urbis fundamenta jacerentur, *ses*, id est, auri cumulus inventus sit.

§. II.

Civitates in orbe celebriores.

Decora, sicut Jerusalem. Cant. 6. 3. Laudatur à Jeremia Th. 2. 15. *urbs perfecti decoris, gaudium universæ terræ.* Maximè autem tempore Salomonis erat laudatissima ab amplitudine, fortitudine, murorum; à divitiis: *tanta enim erat abundantia argenti, quantum lapidum.* 3. Reg. 10. 27. à moenibus, pace, annonæ copia, ab augustissimo templo. Lud. de Ponte hic l. 9. Exh. 1. §. 2. De Jerusalem pulchritudine ità censent Hebræi: decem pulchritudinis mensuræ in Mundum descenderunt; novem abstulit Jerusalem; unam universus Mundus.

Numquid melior es Alexandria? Nahum 3. 8. Hæc urbs, cum Romanis paruit, pendebat plus tributorum singulis mensibus, quàm Jerusalem totò annò; & præter pecuniam, annonam quatuor mensium plebi Romanæ ministrabat. Fuit Alexandri M. opus, nomen, & bustum, emporium totius Ægypti vetustissimum. Urbs olim magnifica superbissimis ædificiis. Quam deinde ob cultum divinum isthic florentem, plebisque sanctimoniam, Paradisum Domini Veteres dixerunt; sicut Antiochiam Theopolim. Alexandrinos S. Marcus, à S. Petro eò missus, fide, & Religione Christianâ, imbuit per viginti annos, & pro ea ibidem Martyr occubuit. Insuper ipse Alexandria Ecclesiasticam Scholam instituit; cui doctissimi semper, & sanctissimi vi-

Polyant. Sacr. Tom. I.

ri præfuerunt, ut Pontenus, deinde Origenes. Origeni successit Heraclas, huic Dionysius Antiocheus, Didymus, S. Athanasius, Cyrillus, Theophylus, &c. Hic S. Hieron. S. Basil. S. Gregor. Naz. eruditi sunt. Denique Alexandrina fuit S. Catharina, quæ ibidem decollata lac pro sanguine fudisse fertur. Corn. hic.

Rome numeravit Publicus Victor 9780. magnifica palatia, domos privatas civium 46602. Paulus Aringus de Roma vetere, & nova. Tamerli aliunde queam Romam laudare, nempe à magnificentia, antiquitate; & à pulchritudine, à multitudine, à potentia, divitiis, & à rebus in bello fortiter gestis. Sed, relictis istis omnibus, ob id illâ beatâ prædico, quòd erga illos Paulus, dum viveret, adeò fuit benevolus, adeò illos amavit, coram dissevit, & postremò vitam apud eos finivit. Nec ità solum splendescit, quando radios suos sol ex sese demittit; quemadmodum Romanorum urbs duas illas lampades ubique terrarum effundens. S. Chrysof. l. 32. in ep. ad Rom.

Constantinopolis. O nova Roma! tantum urbes omnes antecellens, quantum cælum terræ præstat. S. Greg. Naz. carn. ad Constantinopolitanos.

Babylon. Diodorus l. 3. ait: muros Babylonis adeò latos fuisse, ut per eas sex currus possent procedere. Urbs centum aereis portis claudabatur. Teste Aristotele l. 3. polit. c. 2. tanta fuit, ut urbe ab hostibus captâ per triduum incolæ alterius urbis partis eam captam esse non fessarent. Stengel t. 2. div. Judic. c. 53.

Cum Philippus II. Hispaniarum Rex vidisset *Ulfiponem*, dixit: est orbis in urbe. Sylv. in Acta 17.

Ulfipone civitas non ab ædificiis, sed ab inhabitantibus, admiranda redditur. S. Chrysof. hom. 4. in li.

Inhabitantium virtus, & pietas; hæc est dignitas, & ornatus, & tutela civitatis; ità ut, si hoc desit, omnium sit vilissima, licet infinitum ab Imperatore consequatur honorem. Mihi civitas non habens pios cives, omni villâ vilior est, & quâcunque speluncâ ignobilior. S. Chrysof. hom. 17. ad pop. Antioch.

Meacum urbs olim amplissima, quondam, ut ajunt, tectorum 180. millibus constabat; nunc, etsi magnâ parte everia, domorum millia amplius continet ducenta. S. Franc. Xav. Societati Goam lib. 3. Epistola 7.

Paguinum, & Nanquinum, tantæ urbes, quarum ambitum eques unò vix die, non comprehensit etiam suburbis, decurrat. Ex thesauro rer. Indic. P. Petri Janici l. 2. c. 19.

§. III.

Quid Civitates muniat, & tueatur?

Tunc civitatis porta munita esse poterit, si prius in nobis portæ iustitiæ muniatur. Cæterum nihil prodest muros munire propugnaculis; & Deum provocare peccatis. S. Ambr. f. 88.

Lucernæ isti sunt, ubique terrarum fulgentes; mœnia urbium isti sunt. S. Chryf. hom. 37. in Matth. 23. de Monachis in Matth.

Tamerlanes volens vi capere Jerusalem, impeditus per bruchos; qui ejus exercitum adeo vexarunt, ut versus eandem civitatem ulterius ire non potuerit. Rainaldus ad an. Chr. 1403. ex Theodorico Niemiolo. 2. c. 30.

Civitas peccatis plena jam jam obsidenda à potenti rege, misit ad magnum principem, offerens magna pro subsidio; simul civitatis robur per legatos exponens, muros, turres, cives &c. quos princeps interrogavit: estne cooperatura superius, nè via Dei super illam descendere possit; peccata civitatis fugillans. Summa prædicant. Civitas peccat. plena &c.

Eremita habitabat locò incultò triginta, & amplius annos; vitæ abstinentiâ, orationibus, & prophetiâ præsertim insignis. Afflicta republicâ adit quidam è primoribus virum Dei, rogat, num Veneta Resp., ut ferebatur, deplorata esset? ad quem Eremita: commotus est furor Domini super vos, quia Verbum Domini projecistis; & nisi Pontificis vestri lacrymæ interpellarent pro vobis, jam dudum quasi Sodoma periissetis. Boll. 8. Jan.

Attila Hunnorum rex multis Italiæ urbibus vastatis, Ravennam obsidebat. S. Joannes, eorundem Episcopus, Sacris viris comitatus, vestibus sacris indutus, extra urbem ad Attilam venit; oravitque urbi, & civibus, ut parceret. Rex Deo sic animam inclinante, se, sine nocuimento quidem ingressurum; sed, dejectis tamen postibus, fidem servavit. Boll. 12. Jan.

Theodosio imperium suscipiente bellum grave in occidente motum est. Percussus non pecuniam, non milites, cogit, non fœdera quarit, sed Dei opem. Intelligens virum quendam Anachoretam nomine Seraphium, sanctissimè vivere, miracula patrare, confestim Theophylum Alexandrinum Episcopum cum literis ad illum expedit, ut quamprimum Constantinopolim se conferat. Diu restitit vir Sanctus; tandem cucullò, & baculò in coelum sublatis, Domine Deus, inquit, Deus virtutum; huic, obsecro, cucullo, & baculo, vim tantâ imperti, quantam mihi, si adessem, tribueres. Tum, quæ manibus tenebat, Antistiti tradens: hæc, inquit, defer Imperatori; ut cucullum imponat capiti, baculum manu ferat; primam ipse aciem in hostem dux educat. Fecit, quod suatum, Theodosius; hostis mox in fugam conversus, caesus, victus, sine suorum sanguine. Boll. 31. Jan. c. 5.

S. Laur. Sipontinus Ep. Totilam, sibi conciliat, & ut Sipontinis parcat, obtinet. Boll. 7. Febr.

S. Conon. Monachus Ord. S. Basilii, patriam suam Nisum in Sicilia post mortem à Turcarum obsidione hac ratione liberat: jam muros subierant; cum terrore subito correpti in fugam se dant; obfessis eos inquirentibus, & graviter cædentibus, Captivi retulerunt, in ipsa porta visum à se Monachum atro habitu, specie terribili; ac vexillum plurimâ luce collucens manu tenentem; terrore ejus aspectu, velut fluminibus impetitos. Boll. 28. Martii.

S. Leo, teste Petró Canisio in vita c. 2. Attilæ ob ingentes victorias insolenti, post plures Italiæ urbes devictas, Romam properanti occurrit, mitiorem reddit modestò alloquiò, apparentibus SS. Petró, & Paulò, ultrò recedentem ex Italia videt. Romam redux ut pater patriæ solutatur. Boll. 11. April.

§. IV.

*In Civitatibus plura, & majora, peccata committuntur.**Ex Veteri, & Novo.*

Vidit iniquitatem, & contradietionem, in civitate. Pl. 54. 10. Notandum, quòd Dominus mittens prophetas in Mundum, frequentius misit eos in civitatem, quàm ad alia loca minora; ut Jerusalem, Ninive, Babylonem &c. quia in civitatibus sunt plures, quàm in aliis locis; item ibi sunt plura peccata, de quibus Pl. *vidit iniquitatem &c.* B. Humbertus l. 72. ad Laicos in civitatibus.

Quid debui facere vineæ meæ, & non feci? Il. 5. 4. Verùm in quo statu hodie famosa illa civitas sit, ite, ite, & videte. Perit omnis decor illius; idque nulla alia ex causa, quàm quia *malos male perdet.* Segnor. fer. 6. Dom. 2. ferm. 55.

Super montem caliginosum. Il. 13. 2. Ità per tropum vocat Babylonem, licet in loco campestri sitam; scilicet montem, ob magnificentiam, & fastum palatiorum, turrium, murorum &c. *Caliginosum* verò ob omnium rerum in ea caliginosam confusionem; ob quam Hebr. dicta est *Babel.* 2. Quia idololatria, & errorum tenebris erat involuta. Corn. hic.

Tunc Herodes clam vocatis Magis. Math. 2. 7. Misera planè civitas, in qua regnat Herodes. S. Bern. l. 3. in Epiph.

Jam securis ad radicem posita est. Math. 3. 10. Adverbium *jam* advenisse tempus significat, quò securis posita est ad radicem arboris; procul dubiò ad excidendam illam, id est, Jerusalem. q. d. hæcenus tolerati estis, expectati estis, velut arbor ad faciendum fructum. Sed jam tempus venit, quò, velut arbor infructuosa, excidenda est gloria gentis vestræ, templum vestrum, cellitudo vestra ad radicem posita, ut in æternum non reviviscat. Cajet. in Math. c. 3. Constantinopolis à Turcis capta die Pentecostes An. 1454. Excidium hoc Græcorum vaticinatus fuerat Nicolaus V. Pontifex; qui ad Græcos Romanæ Sedis auctoritati se opposentes, scripsit literas plenas honoris, teste Bozio de Sign. Eccl. l. 6. tole-

toleramus adhuc dilationem vestram, respicientes in Jesum sempiternum Sacerdotem, & Dominum; qui sterilem illam ficum usque ad tertium annum jussit adseruari, agricolam jam ad excindendam arborem se accingente; quia nullum fructum ferebat. Tres annos expectabimus, si vos forte à schismate, & separatione, converteritis, juxta Salvatoris de ficu præceptum. Sin minus, excindemini, nè terram otiosam, & inutilem reddatis. An. 1451. hanc scripsit epistolam; & An. 1454. capta est Constantinopolis. Marchant. D. infra. Oct. ascens.

Cur Christus dixit Matth. 10. 13. *Cum vos persequerentur in civitate ista.* & non potius in via, vel in agro? quia in civitatibus maximè grafsantur scelera, & injustitia. Sylveira in Luc. 6.

Ubi ad exitum viarum. Matth. 22. 9. Cum in civitate ordinetur epulum, cur non è civitate, & ejus foro, ac plateis, quærit convivas? quia in convivio solum sedem habituri erant, nuptiali charitatis, & puritatis, veste induti: in civitatibus autem tales non reperiuntur. Sylv. in Matth. 10.

Et multitudo copiosa plebis ab omni Judæa, & Jerusalem, &c. Luc. 6. 17. Cur expressè Lucas ponit Jerusalem, cum sub Judææ provincia intelligatur? Erat Jerusalem totius regni caput; & velut rem miram, & raram, ponit; in ea aliquot aptos repertos, qui ad Christum venirent, & ipsum sequerentur. Idem habet de occursum ad Joannem Matth. 3. 5. *exibat ad eam Jerusalem, & omnis Judæa.* Sylv. in Luc. 6. quæst. 6.

Eras in civitate peccatrix. Luc. 7. 37. Si in vico vitam degeret, ubi raræ sunt conciones, ubi non habentur divina officia, & homines vivunt sicut bruta; tolerabile videretur. Sed in civitate: ubi tot conciones, tot templa, Sacerdotes, Religiosi, & auxiliatores animarum. Sed nunc peius in civitatibus, quàm in vicis. Stella hic. Multæ aliæ civitates deletæ sunt, & perierunt; Babylon à Persis, Troja à Græcis, Romæ Roma sepulta jacet; nullam tamen aliam deslet: quia hæc una eò tempore cultum Dei habebat. Orig. hom. 34. in Matth. nos sumus Jerusalem, quæ desletur (Jerusalem videns Deum) quòd si post mysteria veritatis, post sermonem Evangelii, post doctrinam Ecclesiæ, post visionem Sacramentorum ejus, aliquis è nobis peccaverit; plangitur, atque desletur. Si post multam continentiam, post aliquot annos castitatis, victus quis fuerit; patientiam, pudicitiamque amiserit; *non relinquent in se lapidem super lapidem.* Pinna in Eccl. Ethol. 66.

Videns civitatem flevis super illam. Luc. 19. 41. Maledictæ urbes, Salvatori meo lacry-

mas excitatis. Nusquam invenietis Christum super pagos, aut oppida, flevisse, sed super urbes: tanta quippe in urbibus mala fiunt, ut Dei Filium ad sterum cogant. Bessius Dom. 9. Pent. Roma septies ab hostibus everfa. 1. annò ab urbe condita 364. à Gallis duce Brenone. 2. 800. à Visigottis. 3. à Vandalis. 4. ab Erulis. 5. ab Ostrogottis. 6. à Totila. 7. Annò 1527. sub Clemente à Marte Cæsareo. Aringe de Roma veteri.

§. V.

Miscellanea de Civitatibus.

Edificavit Cain civitatem. Gen. 4. 17. Impiorum progenies in ipsa Mundi origine civitatem construxit: quia omnes impii in hac vita fundati sunt, ubi habent thesauros: Sancti verò hospites sunt, & peregrini. Abel in terra non condidit civitatem. V. Beda hic. Peregrini fumus, quamdiu in hoc Mundo fumus: nam in Mundo est proprietas hominum peccatorum; sed exilium est Sanctorum: nam mali sunt hic tanquam in propria patria; sed boni sunt tanquam in patria aliena. Hinc Cain ædificavit sibi civitatem; Abel verò, quia filius Dei, & peregrinus, nullam. S. Bonav. l. 69.

Civitates eorum destruxisti. Ps. 9. 7. id est, impiorum, quæ sunt tres in regno diaboli, id est, in hoc Mundo: concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ. Hugo Card. hic.

Quatuor sunt minima terra &c. Prov. 30. 24. Salazar appositè per hæc quatuor animalia, accipit quatuor hominum genera, quæ rempublicam constant, fovent, & promovent: nimirum per formicas coacervantes grana, accipit agricolas; qui fruges parant, cibumque Reip. Unde Plato in Phadone constituens metempsychosin Pythagoricam, sive animarum post mortem in alia corpora, & animantia, quorum mores in vita imitati sunt, transmirationem; asserit, agriculturalium animas migrare in formicas: quia earum laborem, dum viverent, agros colendo, imitati sunt. Per lepusculum, accipit cives in uribus, quasi in antris suis degentes. Per locustas, milites, qui urbem, & Remp. ab hostibus defendunt: locustarum enim exercitus, ordines, & acies, militiam quandam præferunt; imò ipsorum forma galeatos milites refert. Per stellionem, aulicos: Stellio enim circa aulae fores, & forium cardines, versatur. Corn. hic.

Notum est, Hebræos urbes, præsertim opimas, & amœnas, agris, & vineis, metaphoricè vocare, vineas, & ejus vites. Corn. Comment. in II. 48.

